

Patiënteninformatie

Therapie ABVD

Inhoud

Inleiding.....	4
Samenstelling van uw therapie ABVD	4
Verloop van de therapie.....	4
Waar wordt de therapie toegediend?	5
Richtlijnen bij ABVD	5
Mogelijke nevenwerkingen van ABVD	6
Verminderde aanmaak van nieuwe bloedcellen.....	7
Misselijkheid en braken	9
Smaak- en reukverandering	10
Irritatie en/ of ontsteking van het mondslijmvlies	11
Buikloop (diarree)	12
Verstopping (constipatie).....	13
Haarverlies	14
Verkleuring van de urine en traanvocht.....	15
Koorts en griepachtige verschijnselen.....	16
Tintelingen / voos gevoel in vingertoppen en tenen	17
Huidveranderingen	17
Vermoeidheid	18
Invloed op seksualiteit.....	19
Tot slot	20
Wie contacteren bij vragen of problemen?	20
Persoonlijke notities / vragen	20

Inleiding

Deze brochure biedt u de nodige informatie over uw therapie ABVD. U leest hierin meer over de behandeling zelf, bijzondere richtlijnen en mogelijke nevenwerkingen van de therapie. We geven u tips om met deze nevenwerkingen om te gaan en we zetten op een rij in welke gevallen u de huisarts of de verpleegafdeling moet contacteren.

Hoe u deze nevenwerkingen beleeft, is erg persoonlijk. Sommige mensen hebben veel last van nevenwerkingen, anderen weer niet. Laat u niet beïnvloeden door verhalen van andere mensen. Bovendien heeft de ernst van de nevenwerkingen niets te maken met het effect van de behandeling. Aarzel niet uw behandelende arts of de verpleegkundigen te contacteren met uw vragen, gevoelens en eventuele onzekerheden. Vaak kan aangepaste hulp een probleem verzachten of verhelpen.

Samenstelling van uw therapie ABVD

De therapie bestaat uit vier verschillende celremmende geneesmiddelen (cytostatica): Doxorubicine, Bleomycine, Vinblastine, Dacarbazine. Daarnaast kunnen er nog enkele andere geneesmiddelen voorgeschreven worden. Die dienen ter ondersteuning van de behandeling, bijvoorbeeld om bijwerkingen te beperken.

Verloop van de therapie

Het onderstaande schema geeft een overzicht van het verloop van één cyclus van de therapie. Eén cyclus duurt 4 weken (28 dagen) en omvat 2 dagen voor de toediening van de chemotherapie. Dag 1 is altijd de eerste dag van een nieuwe cyclus. De volgende cyclus start in principe 4 weken na dag 1, als de bloedsuitslagen en uw algemene toestand dit toelaten.

Generieke Naam	Merksnaam	Wijze van toediening
Doxorubicine	Adriablastine®	Infuus over 30 min.
Bleomycine	Bleomycine®	Infuus over 30 min.
Vinblastine	Velbe®	Infuus over 30 min.
Dacarbazine	DTIC®	Infuus over 30 min.

Waar wordt de therapie toegediend?

Op dag 1 en dag 15 van uw cyclus zult u de chemotherapie toegediend krijgen. U zult de chemotherapie altijd in het ziekenhuis toegediend krijgen. De behandeling kan in het dagziekenhuis gebeuren. Overnachting is dan niet nodig.

Richtlijnen bij ABVD

Bleomycine kan schadelijk zijn voor de longen. Uw arts zal mogelijks een longfunctie onderzoek laten uitvoeren. Het is belangrijk dat u stopt met roken. Bespreek dit met uw arts of verpleegkundige. Bespreek ook met uw arts als u sport beoefent zoals diepzeeduiken of bergbeklimmen. U mag na een behandeling met Bleomycine immers geen zuivere zuurstof meer gebruiken.

Mogelijke nevenwerkingen van ABVD

U krijgt hier een opsomming van de verschillende nevenwerkingen die kunnen voorkomen. In de pagina's die hierop volgen, vindt u voor de meeste nevenwerkingen uitleg en tips om met deze nevenwerkingen om te gaan.

- De aanmaak van bloedcellen in het beenmerg kan tijdelijk worden geremd, met als gevolg: Verhoogde vatbaarheid voor infecties, bloedarmoede, sneller blauwe plekken en/of een bloedneus.
- Misselijkheid en braken
- Tijdelijke smaakverandering
- Ontsteking van het mondslijmvlies waarbij blaasjes en pijn in de mond kunnen voorkomen
- Buikloop (diarree)
- Eveneens verstopping mogelijk
- Verlies van alle lichaamsharen
- Roodverkleuring van de urine en soms van het traanvocht is mogelijk door de Doxorubicine tot enkele dagen na de therapie
- Koorts tot 24 uur na de chemo
- Griepachtige verschijnselen
- Tintelingen en voos gevoel in vingers en tenen
- Huidveranderingen
- Vermoeidheid
- Invloed op seksualiteit, vruchtbaarheid en menstruatie

Verminderde aanmaak van nieuwe bloedcellen

Er zijn verschillende soorten bloedcellen met elk hun eigen werking en functie:

- Witte bloedcellen beschermen u tegen infecties.
- Rode bloedcellen vervoeren zuurstof doorheen ons hele lichaam.
- Bloedplaatjes zorgen voor de bloedstolling.

Door de chemotherapie kan de aanmaak van de bloedcellen algemeen verhinderd worden, met het gevolg dat men een tekort veroorzaakt aan verschillende bloedcellen. Het is belangrijk te weten op welke signalen u moet letten.

- Een laag aantal witte bloedcellen geeft een verhoogd risico op infecties.
- Een laag aantal bloedplaatjes geeft meer kans op bloedingen.
- Een laag aantal rode bloedcellen kan vermoeidheid en kortademigheid veroorzaken.

Vóór de start van elke behandeling wordt uw bloed gecontroleerd. Indien uw bloedcellen niet volledig hersteld zijn, kan uw behandeling met één week uitgesteld worden.

Contacteer onmiddellijk het ziekenhuis bij één of meer van de volgende tekenen:

- koorts boven de 38°C, koude rillingen
- pijnlijke keel, hoest met gekleurde fluïmen
- pijn bij het wateren, bloed in de urine of stoelgang
- elke blauwe plek of bloeding zonder aantoonbare oorzaak
- bloedingen die langer dan normaal blijven aanhouden
- kortademigheid, pijn op de borst, extreme vermoeidheid

Enkele raadgevingen

- Meet dagelijks uw lichaamstemperatuur.
- Inspecteer regelmatig uw mond op tekenen van beschadiging.
- Let op keelpijn en kortademigheid. Ga na of u hoest en/of u gekleurde fluïmen hebt.
- Vermijd het contact met mensen die griep hebben of verkouden zijn. Ook het contact met kinderen die een kinderziekte doormaken wordt sterk afgeraden. Vermijd plaatsen waar veel mensen samenkomen (winkels, bioscoop, openbaar vervoer, ...). Als u deze voorschriften goed volgt, is het niet nodig dat u zich volledig isoleert of alle bezoek vermijdt.
- Laat uw tandarts weten dat u behandeld wordt met chemotherapie, een tandverzorging veroorzaakt gemakkelijk bloedingen.
- Neem nooit op eigen initiatief aspirine of geneesmiddelen die aspirine bevatten. Aspirine bevat een stof die het bloed doet verdunnen en dat wordt nu best vermeden.
- Raadpleeg een arts indien u een bloedneus niet gestopt krijgt.

Duur

De verminderde aanmaak van bloedcellen door de chemotherapie is van tijdelijke aard. De aanmaak herstelt zich spontaan.

Soms kan het zijn dat uw arts beslist extra medicatie te geven in de vorm van een inspuiting of dat het nodig is een bloedtransfusie toe te dienen.

Misselijkheid en braken

Misselijkheid en braken kan na de toediening gedurende enkele dagen optreden maar is met medicatie vrij goed te controleren. Vóór elke toediening krijgt u ondersteunende medicatie om misselijkheid tegen te gaan. Informeer uw arts bij de volgende raadpleging indien deze medicatie onvoldoende effect heeft gehad. De verpleegkundige kan u adviezen geven ter preventie/verzachting van misselijkheid en braken.

Enkele raadgevingen

- Het is belangrijk dat u tijdens de therapie veel drinkt (1,5l tot 2l) omdat deze extra afvalstoffen uit het lichaam verwijderd moeten worden.
- Neem uw geneesmiddelen tegen misselijkheid en braken strikt zoals voorgeschreven werd door uw arts.
- Vraag hulp van de diëtiste in het ziekenhuis via uw arts of de verpleegkundigen. Zij kan u advies geven als u problemen hebt met uw voeding.

Raadpleeg uw (huis)arts

- Als u ernstig vermagert.
- Als u tekenen van uitdroging vertoont: een gevoel van dorst, een droge en gerimpelde huid, een droge mond, oververmoeidheid en weinig plassen.

Duur

De klachten kunnen optreden tijdens de toediening van de therapie of tijdens de eerstvolgende uren of dagen erna.

Wees niet ongerust als u niet misselijk wordt, niet moet kokhalzen of niet moet braken. Dit betekent zeker niet dat de behandeling bij u niet aanslaat. Omgekeerd betekent het ook niet dat als u zich erg ziek voelt, de therapie dan echt zijn werk doet. Misselijkheid en braken staan los van het effect van de therapie.

Smaak- en reukverandering

Smaak- en reukveranderingen kunnen optreden door uw ziekte of behandeling. Probeer erachter te komen welke voedingsmiddelen uw voorkeuren hebben en vermijd de andere.

Enkele raadgevingen

- Poets uw tanden minstens tweemaal per dag, en liefst na elke maaltijd en voor het slapengaan.
- Maak gebruik van een mondspoeling. (vraag hiernaar bij uw arts)

Raadpleeg uw behandelende arts

Neem contact op met de arts of verpleegkundigen als u veel te weinig eet of als u te veel gewicht verliest. In het ziekenhuis kunt u altijd via uw behandelende arts of verpleegkundigen een beroep doen op een voedingsdeskundige.

Duur

Smaak- en reukveranderingen door de chemotherapie zijn van tijdelijke aard. Na afloop van de therapie zal uw smaak- en reukzin geleidelijk aan herstellen.

Voor bijkomende informatie over goede mondzorg kunt u terecht bij uw tandarts, uw arts of de verpleegkundigen.

Bij een controlebezoek aan uw tandarts moet u zeker vermelden dat u chemotherapie krijgt. Er gebeurt best een controle vóór het opstarten van een behandeling met chemotherapie (tijdens de behandeling met chemotherapie vinden er best geen ingrepen plaats).

Irritatie en/ of ontsteking van het mondslijmvlies

Mondslijmvliesontsteking kan enkele dagen na de toediening optreden. Dit begint meestal met een droog of branderig gevoel in de mond. Daarna kan de mond, tong of keel pijnlijk aanvoelen en kunnen pijnlijke kleine zweertjes (aften) ontstaan. Uw mond is dan overgevoelig voor hete, koude, gekruide of harde spijsen. Volg ter preventie een goede mondverzorging.

Enkele raadgevingen

Vermijd, indien mogelijk, alcohol en andere irriterende voedingsstoffen zoals te warme, te pikante of te zure spijsen.

Raadpleeg uw arts

Raadpleeg zeker uw arts wanneer de pijn u belet van te eten of te drinken. Hij/zij kan dan een therapie opstarten ter genezing van het mondslijmvlies.

Buikloop (diarree)

Bij deze behandeling kunt u last hebben van diarree.

U hebt vaker dan normaal stoelgang en uw stoelgang zal vloeibaarder zijn dan gewoonlijk. Diarree ten gevolge van de behandeling treedt op ten vroegste 24 uur na de toediening en kan tot 5 dagen duren. Dit gaat soms gepaard met buikkrampen.

Soms kan diarree gepaard gaan met uitdrogingsverschijnselen.

Die verschijnselen zijn een gevoel van dorst, een droge mond, een droge tong, een droge of gerimpelde huid en verminderde en donkere, troebele urine. Er kunnen ook andere oorzaken zijn voor uw diarree, zoals bijvoorbeeld darminfecties en stress.

Enkele raadgevingen

- Neem nooit geneesmiddelen tegen diarree zonder uw (huis)arts te raadplegen.
- Controleer hoe vaak u stoelgang hebt en welke samenstelling uw stoelgang heeft.
- Drink minstens 1.5 l water per dag.

Raadpleeg uw arts

- Als u driemaal per dag of meer stoelgang hebt.
- Als uw stoelgang zachter of vloeibaarder wordt.
- Als u bloed in de stoelgang ziet of als uw stoelgang een zwarte kleur heeft.
- Als u koorts hebt.
- Als u tekenen van uitdroging vertoont zoals droge mond, minder plassen.

Duur

Diarree ten gevolge van de behandeling kan optreden vanaf dag 1 tot 5 dagen na de toediening.

Verstopping (constipatie)

Uw behandeling kan de beweeglijkheid van uw darmen verminderen, waardoor de werking van uw darmen vermindert. Tekenen die op een verminderde darmwerking kunnen wijzen, zijn minder vaak stoelgang hebben dan u gewoon bent, een opgezette buik, buikkrampen, een moeilijke stoelgang (weinig en hard) en verstopping (constipatie). Het kan zijn dat u zich misselijk voelt en moet braken.

Van bepaalde geneesmiddelen (bijvoorbeeld middelen tegen misselijkheid, bepaalde medicatie tegen pijn of hoestsiroop, ...) kunt u verstopt raken. Dit kan ook doordat u anders of minder eet dan vroeger. Een verminderde lichaamsbeweging kan eveneens een rol spelen.

Enkele raadgevingen

- Neem geen geneesmiddelen zonder uw (huis)arts te raadplegen. Bepaalde geneesmiddelen kunnen verstopping bevorderen. Uw arts kan u de gepaste laxeermiddelen voorschrijven, indien nodig.
- Controleer hoe vaak u stoelgang hebt en hoe uw stoelgang eruit ziet (kleur) en is samengesteld (zacht, hard).
- Drink minstens 1.5 l water per dag.

Duur

Verstopping of constipatie is meestal van tijdelijke aard. De ernst van het probleem en de aard van de ingestelde behandeling bepalen de duur van deze klacht.

Haarverlies

Haaruitval treedt op bij deze behandeling 14 tot 16 dagen na de eerste toediening van chemotherapie. Soms kan andere lichaamsbeharing ook uitvallen. Voorafgaand aan de hoofdhaaruitval kan een gevoelige of pijnlijke hoofdhuid optreden. Na de behandeling begint het haar terug opnieuw te groeien. Via het ziekenfonds is er een gedeeltelijke terugbetaling voorzien voor een haarprothese. Uw verpleegkundige of de sociaal werkster kan u hierover meer informatie en advies geven.

Raadpleeg uw arts

- Als u vragen hebt over haarverlies.
- Als uw gevoelens van ergernis, verdriet, enzovoort wilt delen.

Duur

Uw haar begint twee tot drie maanden na het stoppen met de therapie terug te groeien. Soms heeft het een andere kleur of structuur.

Haarverlies kan niet voorkomen worden. Verschillende methoden tegen haarverlies zijn onderzocht, maar er bestaat momenteel geen enkele behandeling die haarverlies ten gevolge van chemotherapie met succes kan voorkomen. Ons centrum past de techniek van hoofdhuidkoeling tegen haaruitval niet toe.

Verkleuring van de urine en traanvocht

Een rood-roze verkleuring van urine en traanvocht kunt u al opmerken tijdens de toediening. Deze verkleuring door het cytostaticum is onschadelijk.

Enkele raadgevingen

- Vermijd contactlenzen te dragen (geeft verkleuring van de contactlenzen) tot 2 à 3 dagen na de toediening.
- Drink veel na elke behandeling, minimum 1,5 tot 2 liter per dag.

Raadpleeg uw arts

- Als u denkt dat er bloed bij uw urine is.
- Als plassen pijnlijk is.
- Als u kleine hoeveelheden moet plassen.

Duur

De verschijnselen zijn van tijdelijke aard en verdwijnen spontaan enkele dagen na de behandeling.

Koorts en griepachtige verschijnselen

Bij een behandeling met Bleomycine kunt u tot 24 uur na de toediening koorts hebben. Het is meestal niet nodig dat u hiervoor in het ziekenhuis blijft (tenzij er tekenen zijn van een infectie). Voor de toediening van Bleomycine krijgt u koortswerende medicatie om het risico op koorts te minimaliseren.

Na de toediening van uw behandeling op dag 1 en dag 15 kunt u eveneens last krijgen van een griepig gevoel met hoofdpijn, spierpijn, gewrichtspijn en koorts.

Enkele raadgevingen

- Neem onmiddellijk na de behandeling voldoende rust .
- Tracht voldoende te drinken (1,5 tot 2 liter per dag).
- Als u tijdens de eerste 24 uur na de toediening van de therapie koorts of klachten heeft van hoofdpijn, spierpijn of gewrichtspijn mag u paracetamol innemen (bv. Dafalgan forte ® van 1g).
- Neem geen andere koortswerende of pijnstillende middelen dan deze op basis van paracetamol. (Dus geen Aspirine®, Aspegic®, Dispril®, Sedergine®, Indocid®, Voltaren®, Feldène®,...)
- Als u na deze eerste 24 uur koorts, hoofdpijn, spierpijn of gewrichtspijn hebt , is het nodig om uw (huis-)arts te contacteren.
- De klachten betekenen niet noodzakelijk een reactie op de toediening, maar kunnen ook wijzen op een infectie.
- Neem strikt de geneesmiddelen die uw arts heeft voorgeschreven.

Raadpleeg uw arts

Als koorts, hoofdpijn, spierpijn of gewrichtspijn langer dan de eerste 24 uren na de toediening blijven aanhouden.

Tintelingen / voos gevoel in vingertoppen en tenen

Tintelingen en een voos gevoel in vingertoppen en tenen treden meestal op na enkele behandelingen. Dit kan problemen geven met fijne handelingen (het sluiten van knopen of het vasthouden van een pen) of een verminderde kracht en evenwicht bij het gaan. Meld deze nevenwerkingen zeker aan uw arts.

Enkele raadgevingen

Bestuur zeker geen voertuigen indien u evenwichtsproblemen ervaart.

Duur

Deze bijwerkingen verdwijnen na uw behandeling.

Huidveranderingen

Uw behandeling kan uw huid droger en/of schilferig maken. Uw huid kan ook harder en meer gespannen lijken waardoor er makkelijker huidkloven ontstaan aan uw handen. Van sommige celremmende geneesmiddelen kan uw huid verkleuren, vooral donkerder worden. Soms kan zich een huidreactie onder de vorm van huiduitslag voordoen. Gedurende de behandeling kan de huid gevoeliger zijn voor zonlicht.

Enkele raadgevingen

- Gebruik bij het nemen van een bad badolie of een neutrale, niet-geparfumeerde zeep. Gebruik regelmatig een bodylotion (vette of vocht inbrengende crème) om uitdroging van de huid tegen te gaan, bijvoorbeeld na het nemen van een bad of douche.
- Bescherm uw huid tegen bijkomende irritatie en tegen verwondingen en ontstekingen, zolang de behandeling duurt.
- Vermijd zoveel mogelijk blootstelling aan de zon. Als u toch in de zon loopt, gebruik dan altijd een totaal beschermende zonnecrème (met een beschermingsfactor die hoger is dan 20).
- Vermijd het gebruik van de zonnebank.
- Vermijd het contact met irriterende producten (schoonmaak- en afwasproducten), draag handschoenen tijdens de afwas.
- Voorkom verwondingen en draag handschoenen tijdens het werken in de tuin en bij andere klusjes.

Raadpleeg uw arts

- Als u hevige jeuk hebt. Als u rode vlekken bemerkt.
- Als u een plaatselijke huidreactie krijgt die pijnlijk is.
- Er worden in het ziekenhuis workshops georganiseerd rond verzorging, make - up enzovoort. Bij uw verpleegkundige of de sociaal werker van uw afdeling kunt u terecht voor meer informatie.

Duur

Op elk moment van de behandeling kunnen zich veranderingen van de huid voordoen. Ze ontstaan heel geleidelijk en verdwijnen meestal ook langzaam.

Vermoeidheid

Veel mensen die behandeld worden met chemotherapie, hebben naarmate de behandeling vordert last van vermoeidheid. Vermoeidheid is geen banale klacht. Spreek erover met uw arts en/of met de verpleegkundigen.

Enkele raadgevingen

- Probeer voldoende actief te blijven.
- Las tijdens de dag rustperiodes in. Luister naar je lichaam.
- Vraag hulp aan familie, vrienden of instanties. De sociaal werkster kan u hierbij zeker helpen.

Duur

Vermoeidheid kan optreden tijdens de eerste week van de behandeling en neemt nadien verder toe. Na het stopzetten van de behandeling zullen de klachten traag verminderen. Het is niet abnormaal dat u nog last hebt van vermoeidheid enkele maanden na het stopzetten van de therapie. Soms kan vermoeidheid nog verschillende jaren na de therapie duren.

Invloed op seksualiteit

De invloed van een behandeling op de seksualiteit is voor iedere patiënt verschillend. Zowel lichamelijke als emotionele gevolgen van uw ziekte en uw behandeling kunnen gevolgen hebben voor uw seksuele behoefte en uw seksleven. Het is goed mogelijk dat u door andere zorgen uw seksleven nu minder belangrijk vindt. Misschien moeten u en uw partner nog wennen aan een uiterlijke verandering door de behandeling, zoals haarverlies. Het kan ook zijn dat u door de therapie een aantal lichamelijke klachten ondervindt zoals vermoeidheid en misselijkheid. Vrouwen kunnen last krijgen van vaginale droogte, de menstruatie kan voor kortere of langere periode stoppen.

Het bespreekbaar maken van seksuele problemen is belangrijk. Door erover te praten met uw partner leert u elkaar beter te begrijpen. Ook met uw zorgverleners kunt u problemen rond seksualiteit bespreken.

Tijdens uw behandeling, en tot enkele maanden nadien is het belangrijk om voorbehoedsmiddelen te gebruiken. Een mogelijk zwangerschap moet nu immers voorkomen worden, omdat de therapie schadelijk kan zijn voor de baby.

Is een zwangerschap niet (meer) mogelijk, dan nog is het raadzaam de eerste dagen na de toediening van de behandeling een condoom te gebruiken. Restanten van de geneesmiddelen kunnen ook in vaginaal vocht zitten. Daarom is het veiliger om met een condoom te vrijen.

Bespreek zeker met uw arts als u nog een kinderwens heeft.

Tot slot

Hebt u na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen, dan kunt u terecht bij uw behandelende arts of de verpleegkundigen. Wij hopen van harte dat deze brochure u wegwijs heeft gemaakt in het verloop en de nabehandeling uw therapie ABVD.

Wie contacteren bij vragen of problemen?

De hierboven vermelde bijwerkingen zijn de meest voorkomende bijwerkingen voor deze behandeling. Hoe u deze bijwerkingen beleeft, is erg persoonlijk. Sommige mensen hebben veel last van bijwerkingen, anderen weer niet. Aarzel niet uw (huis)arts of (thuis)verpleegkundige te contacteren bij vragen rondom andere bijwerkingen die u ervaart of andere vragen, gevoelens en eventuele onzekerheden.

Centrum voor oncologie - AZ Turnhout
Campus Sint-Elisabeth
Rubensstraat 166, 2300 Turnhout
Gelijkvloers

Oncologisch dagziekenhuis 014 40 60 01

Oncologie hospitalisatie 014 40 65 00

Persoonlijke notities / vragen

Indien u vragen of opmerkingen hebt, kunt u die hier noteren. Zo hebt u ze altijd bij de hand bij een gesprek met de arts of verpleegkundige.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be

info@azturnhout.be

Blijf op de hoogte via www.facebook.com/azturnhout

Campus Sint-Jozef

Steenweg op Merksplas 44

2300 Turnhout

014 40 60 11

Campus Sint-Elisabeth

Rubensstraat 166

2300 Turnhout

014 40 60 11